

ביצד מברכין פרק שישי ברכות

לה

עין משפט גר מצוה

א א מיי פ"ח מהל' גרמט
[בלקס 6 ב] סמט עין מן
טושיע א"ח סמון רב ס"ב
ב ב מיי וסמט עין טור
טושיע א"ח סמון רב
פ"ב 6
ג ג מיי פ"ג ס"ג ב סמט
סמט טושיע א"ח ס"י קסו
ספ"ב 3
ד ד מיי פ"ח ס"ג ב סמט
סמט עין טושיע א"ח
סמון רב ספ"ב 6
ה ה מיי פ"ג ס"ג ב סמט
הקמט ס"ג ב סמט
ו ו מיי פ"ח ס"ג ב סמט
סמט עין טושיע א"ח
סמון רב ספ"ב 6
ז ז מיי פ"ג ס"ג ב סמט
סמט עין טושיע א"ח
סמון רב ספ"ב 6
ח ח מיי פ"ח ס"ג ב סמט
סמט עין טושיע א"ח
סמון רב ספ"ב 6
ט ט מיי פ"ג ס"ג ב סמט
סמט עין טושיע א"ח
סמון רב ספ"ב 6
י י מיי פ"ח ס"ג ב סמט
סמט עין טושיע א"ח
סמון רב ספ"ב 6

ביצד מברכין. לא שייך להקשות תנא היכא קאי דקמני כליד
דפרכין דריש מילתין (ד' ג) משום דהכא סברא הוא לנכרך
דממסיק בגמרא דלסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה אי נמי י"ל
דקאי אמתני' דמי שמטו (ד' כ): דקמני בעל קרי מנכרך לאחריו ואינו
מנכרך לפניו והכי נמי שייך הכא לנכרך
על כל דבר ודבר ע"כ קאמר הכא
ליד מברכין:

אחרייה והדר אבליה. ימינה
למנה לי קרלה הא צפ"ב
דקדושין (ד' נד): גמרינן קדש קדש
ממעשר שני א"כ ינלף ממעשר שני
וי"ל אי לאו קרש דהולוים הוה אמנינא
לדצרנה ינלף לחומרא קדש קדש
משציעית ואין לו פדיון. עוד פי'
רבינו חיים כהן אי מהתם הוה אמנינא
כי מעשר שני ממס ודוקא בזמן
שמעשר שני נוהג כמו צנעה ראשונה
ושניה ורביעית וחמישית לשמטה
ונוהג חלול אבל שליטת ושצית שמעשר
עני דוקא אימנא לא קמ"ל חלולוטי:
שאין אומרים שירה אלא ע"י היין.
פירוש אין אומרים שירה על
שום אכילה מוצת כגון זריקת דמיסב
ונסוך המיט כי אם על היין אבל
ודאי מצינו שירה בלא יין כגון הלל
שצמחית פסחיס (תמיד נשחט ד'
סד) [ע"ש בתוספות]:

ולכמאן דתני כרם רבעי וכו'.
ועתה קיימא לן דרבעי
נוהג אף בצמ"ל מיהו צרכס וזכ"ל
בשאר אילנות דכל המייקל צוהק הלכה
כמותו בצמ"ל (ט) וכרס רבעי בזמן הזב'
מתללין על ש"ה פרוט' ושוחקו ומטילו
לנהר וכן מפורש בשאלות דרב אחאי
[פרשת קדושים סימן קן]:

ואתי' נמי זית במה הצד. וא"ת
איכא למפרכי מה לצד השני
שכן מייבס בלפט דכרס הלכה היינו
לקט משא"כ צוית לזין צו לקט וי"ל
דניחא ליה למפרכי פירכא אפי' יהא
הלד השוה חסוד למימי זית מיניה מ"מ
קאמר דשאר מיניס לא ידע מיניה:
התינח לאחרייו. דעיקר צנעה
לאחריו דכמתיב ואכלת
ושצעת וזכרת: **לפניו** צ"ב"ש.
לאו ק"י הוא דלסן כן תהא צנעה
לדפניו מדאורייתא ולעיל פרק מי
שמטו (דף כה). משמע גבי בעל קרי
ללאו דאורייתא הוא ואפי' רבי יהודה
לא פליג אלא משום דשעשן כהלכות
דלך ארץ (שס ד' כג):^ו

דבר שאין גידולו מן הקרקע. כגון
צמר ותלצו. וא"ת מנא איריא
צמר אפילו ירקות נמי לא אמרי' ליה
וי"ל דאיכא למימר קמה תוכיח ולפי'
רש"י ניחא דגריס ללאו צר נטיעה
מנין וליכא למימר דלמא משאר
אילנות דאיכא למפרכי מה להנין שכן
מייבס צפ"ה: **אלא** סברא הוא
אסור פאדס שיהנה בו. וקרא נסמי
לעיל אסמכתא צנעלמא והגמרא ליה
סבור מתחלה דלמוד וגומר הוא:
כאן

ביצד מברכין וכו' חוץ מן היין. שמתוך חשיבותו קצתו לו צרכה
לעצמו וכן הפת: **בורא מיני דשאים**. לפי שיש בכלל פרי
האדמה דשאים חרעים כגון קטניות ורבי יהודה צעי היכר צרכה לכל
מין ומין: **גב' קדש הולוים**. צנטע רבעי כתיב ומשמע שני הולוים
טעון צאכילתו כשתאכלנו צנעה
הרביעית שהוא מותר באכילה: האי
מיניעו ליה. הולוים לשון חלולים וחד
מיניעו אמר לאורויי אחליה וסד
אכילה הוליאחו לחולין ע"י פדיון אם
צאת לאוכלו חוץ לירושלים וחד ללמדך
שלא נאמרה תורת רבעי אלא צרכס
שנא' קדש הולוים דבר שמהללין צו
טעון חלול וכו' יין: שאין אומרים.
הלוים שיר של קרבן צמקדש אלא על
היין כשמנסכין נכסי מוצת: הניחא
למ"ד ו'. כולה סיומא דפרכא הוא
וה"ק הניחא הא דילפת צרכה מהכא
למאן דתני נטע רבעי דאית ליה כל
פירות האילין צמורת רבעי ולא דריש
מהכא דבר דטעון הלול טעון חלול
אימר ליה חד הלול לצרכה: **מאי איכא**
למימר. הא מייבס ליה למדרש שאין
חלול אלא צמקדש חלול: **חד שני כרס**
רבעי. בכל מקום שיש צנענה נטע
רבעי תני איחו כרס: הניחא אי יליף
ג"ש. דריש למלתיה בג"ש ואימר
ליה חד הלול לצרכה: **אשכחן** לאחריו.
דאשכחן בצרכת המזון דכתיב ואכלת

ושצעת וזכרת (דברים ח): **מיני**
בעולוים. וזכרת לא תעולל (ויקרא יט).
אריחו בעולות כל שאין לן פסיונין לא
כמף ולא נטפ"ה אלא שורה יחידית של
ענבים: **קמה סוכית**. דאשכחן
דלצרכה רחמנא צרכה דכתיב תאכל
זה לחם וגו' (דברים ח) וסמין ליה
ואכלת ושצעת וזכרת: **זד מוצת**. יין
לנכסיס וסלת למנחות: **ז' מיני**.
האמורים צאכין כתיב ועשורה וגו'
(שס ח) ובתריייהו מתיב ואכלת ושצעת
וזכרת: **שכן טעונים צבורים**. דהכי
אמרין צנענות (פ"ט ד' פד): נאמר
כאן ארץ (כ) כי צמתי אל הארץ (דברים
ט) ונאמר להלן ארץ חטה ועשורה (מה
להלן שצח הארץ אף כאן שצח הארץ):
אלא סברא הוא. דלמחרווייהו אית ליה
טעון ברכה למאן דתני כרס וליף צנעה
מז' המיניס איכא פירכא שכן טעונים
צבורים ולמאן דתני נטע רבעי איכא
למפרכי התינת מידי דבר נטיעה ללאו
צר נטיעה מנלן אלא סברא הוא דכיון
דנהנה לריך לטודות למי שצראס:
מעל. כנהנה מן ההקדש דכתיב
לה' הארץ ומלואה כדאמרין לקמן:
ס' לאחר צנעה. הכי היא צנעי דאס:
גזול

א) לקמן ל"ה. ב) ס' פ"ח
קדושים פ"ג פ"ו. ג) ערכין
י"א. ד) (לקמן מ"ג) ע"ש
פירוש ד"ה כשהוא רבע וכו'
ד"ה כשהוא רבע וכו'
ה) קדושים (כא). ו) מוספתא
ו) ג"מ פ"ו. ז) מוספתא
ח) (לקמן פ"ו מ"ד).
ט) אשכחן מותר באכילה: האי
י) (דברים ח). י) שייך לע"כ.
יא) ויניע מוס' זיק סט: ד"ה
קדש וכו' צמח בולח ומ'
קדושים מ: ד"ה גמל.
יג) ויניע היטב מוס' קדושים
כ: ד"ה אחרון. יד) ויניע'
מוס' יומא עט. ומוס' סוכה
ט: ומוס' סוף חק. יז) ד"ה ואלו,

תורה אור השלם

- ובשנה הרביעית יהיה
כל פריו קדש הולוים ליה:
ויקרא יט כד
- ותאמר להם הגפן
החדלתי את תירושך
הקשוחן אלהים ואנשים
והדלקתי לנטוע על העצים:
שופטים ט"ג
- ובשנה החמישית
תאכלו את פריו לתירושך
לקדם תבאנתי אני ו
אלהיכם: ויקרא יט כה
- לא תורע פרמך בלאים:
פן תקדש המלאך הנורע
אשר תורע ותבאנת
הקדש: דברים כב ט
- ויבער אש בלפניהם
וישלה בקמורת פלשתים
ויבער מגדוש ועד קצה
ועד פרץ דות:
- לדוד ממומר לוי הארץ
ומלאכה תכל וישביך לא
תהלים כד א
- השמים שמים לוי
והארץ נתן לבני אדם:
תהלים קט טו

גליון הש"ס

גמ' אחרייה והדר אבליה.
צירושלמי פ"ו דפאה אמר
אף דרעה דהכא לא
מתמנע רבעי כן י' לח'. וכן
הוא צירושלמי פ"ו דרעה לא
דעס' ללא דהנכס אלו
ליט מאלות: שם חד תני
כרם רבעי. פי' סוטה מג
ע"כ רש"י ד"ה קלא וצ"ב:
שם ברס וית אקרי. וטעון
זה חולין קלט ע"כ ויניע'
תוס' ד"ה ולכאן כו' שיה
פירוש. וכן הוא כרעני פ"ה
ובש"י ומתנו לן כיון דליפת
חלול חלול ממעשר לבעי חלול
על דבר שפלו זורה וצ"ע:

מוסף תוספות

- בתוס' ר"יש הוסיף.
אבל כיון ששבענו
מהאי קרא שבעולין
אורח כמעשר אית
לן למלך שפיר קדש
קדש ממעשר. ב. בתוס'
ר"יש הוסיף. הקשרה.
ג. בתוס' ר"יש הוסיף. וגם
בלילי פסחים ובבבליה
דבאשכחן
דברבי הימים. ד. בתוס'
ר"יש כתב. דקיי"ל כמאן
דחזו חברי רבעי אבל נטע
רבעי לא הוי קיימא לן כל
המייקל דכו' א"כ אין נטע
רבעי נודה עכשיו אבל
כרס רבעי נוגה. ה. בתוס'
ר"יש כתב. דאיכא למיפרכי
מה להני שכן מין אילן ויש
בהם זין ועלה גזע רבעי
משא"כ בירקות (ועינין שם
מבגיה שהארץ הרבה
בבאר הגוריה שבכרבי
התוס' מה להנין שכן
חייבים בפאה והבאי
מספר מעשי חייא שגורס
"חייבים בערלה").

מוסף רש"י

המוציא לחם מן הארץ.
עשר תיבות הללו כנגד עשר
מנות התלויות בצמחה, לא
חמור, ויפת כלאים, לקט,
שפלה, חלה, מומה,
מעשר הארון, ופני ועמ'
וכנגד עשר תיבות שמקרא
זה (הוליס קד די) מלמדת
תלוי לבהמה ועשב לעבודת
הסוד לנפול לחם מן הארץ
(שודור רש"י ט"ו ח. הפרוט
ע"י קצ) ולכן לריך ללעז
בעשר אלפיות כנגד עשר
אלו (הפרוט ט"ו). כשהוא
שבע מברך. מזה לנכך
ולאחות על שבע, כשהוא
רבע. והוא כל הפיק רעבו
על ידי ברייתו של הקב"ה,
לא כל שכן. שזה לריך
לנכך להקפ"ה יומר (קטו
ח"ה). וזית מצד מזבח
אתי. צמחיה, וכי מדלשה בעי
למליצה. ולא ככל כרס הוא
(ב"מ פ"ח).

רבינו הגנאל

ואי נמי ליקף גזרה שיה
אשכחן לאחריו לפניו
מנין. [פירוש] ואפילו אי
ליף גזירה שיה ואימר
ליה חד היולו לברכה, כמה
דאייתו חד היולו למאן
דחני נטע רבעי. הא תינת
לאחריו. ברכה לפניו מנא
להו לתרייהו. ודחיני הא
לא קשיא, כיון דילפת
ברכה לאחריה מן התורה,
ברכה לפנייה [מקל וחומר
מיתו לה. כשהוא שבע
מברך כשהוא רעב לא
כל שכן ועמדה ההלכה.
ודייקין הא גיחא למאן
דחני נטע רבעי. ומרבי לכל
אילן ברביעי. אייתו ליה חד
היולו לברכה לאחריה,
ולפניהם מקל וחומר, אלא
בזמנא דחני קרקע קא מרבי.
הא תינת גידולי קרקע
אבל בשר תבבס אבצים
ויכוצא בהן מנא לן. ולא
מצינו שיהיה ר' חייא
רו' שמעון ברבי תשובה.
ואסיקא למאן דחני כרס
רבעי. שבעת המינין טעונין
ברכה לפנייה ולאחריה,
לאחריה מן התורה
ולפניהם מקל וחומר.
למאן דחני נטע רבעי, כל
גידולי קרקע טעונין ברכה
מן התורה ושאר דברים
סברא הוא אסור לאדם
שצטעו כלום קודם שברך.